

POUČENÍ DÁRCE KRVETVORNÝCH BUNĚK, LYMFOCYTŮ A MONONUKLEÁRNÍCH BUNĚK

**Ústav hematologie a krevní transfuze
U Nemocnice 1, 128 20 Praha 2**

Transfuziologický úsek

20. 2. 2014

I. OHROŽENÍ PŘÍJEMCE PŘÍPRAVKU

Léčba krví, krevními složkami a tkáněmi a buňkami přináší příjemci riziko přenosu infekční choroby od dárce. Krví přenosných infekcí je celá řada, z praktického hlediska jsou však nejvýznamnější infekční žloutenka typu B, infekční žloutenka typu C a AIDS.

Riziko přenosu infekce

výběrem vhodného dárce krve ← se snažíme snížit → vyšetřením odebrané krve

VÝBĚR DÁRCE

Riziko výskytu nemoci přenosné krví trvale nebo dočasně zvyšuje například:

- rizikové sexuální chování
 - pohlavní styk s osobou infikovanou HIV nebo nemocnou AIDS
 - střídání náhodných sexuálních partnerů
 - pohlavní styk mezi muži (platí i pro sexuální partnerku tohoto muže)
 - pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
 - pohlavní styk s osobou provozující prostituci
 - pohlavní styk s osobou, která užívá injekční drogy
- úzký kontakt s nemocným s infekční žloutenkou (společná domácnost, sexuální kontakt)
- výskyt Creutzfeldt-Jacobovy nemoci a jejích variant (vCJD = BSE, TSE) v rodině
- pobyt ve Velké Británii a Francii (nad 6 měsíců) v letech 1980–1996 (teoretické riziko variantní Creutzfeldt-Jacobovy nemoci); podání transfuze ve Velké Británii po roce 1980
- tetování, propichování uší, body piercing, akupunktura apod.
- potřísnění sliznice nebo poraněné kůže infekčním materiálem
- endoskopické vyšetření (např. žaludku, střev, močových a dýchacích cest)
- transfuze (podání transfuzního přípravku)
- léčba přípravky lidského původu, např. pro růstové a vývojové poruchy (lidský růstový hormon)
- operace
- neurochirurgický výkon s použitím štěpu tvrdé mozkové pleny, transplantace rohovky
- transplantace s použitím štěpu zvířecího původu; transplantace s použitím tkáně nebo buněk lidského původu
- pobyt v nápravném zařízení (vězení)
- léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu
- toxikomanie a alkoholismus
- užívání injekčních drog, steroidů nebo hormonů nepředepsaných lékařem (i v minulosti)

Pokud patříte do některé z výše uvedených skupin, prosíme, krev nedávejte!

Máte právo klást otázky týkající se odběru a právo kdykoliv od odběru ustoupit.
V případě pochybností se poraďte s lékařem Aferetického oddělení.

Pokud si uvědomíte, že by Vaše krev nebo buňky mohly ohrozit příjemce přípravku, prosíme, od odběru odstupte nebo o této skutečnosti informujte pracovníky Aferetického oddělení.

DALŠÍ RIZIKA

Příjemce přípravku může být ohrožen i některými léky, které dárce užívá nebo užíval. Dlouhodobě jsou z dárcovství vyřazeni lidé, kteří užívají některé léky (tablety, injekce) na léčbu akné, lupénky, vypadávání vlasů, zbytnění prostaty apod. - isotretinoin (např. Accutane, Roaccutane), etretinat (např. Tegison, Tigason), acitretin (např. Neotigason), finasterid (např. Finex, Penester, Propecia, Proscar), dutasterid (např. Avodart). Délka vyřazení dárce závisí na léku a na způsobu podávání.

Riziko přenosu infekce zvyšuje pobyt v některých zemích. Za rizikový se považuje dlouhodobý pobyt v tropických zemích, v zemích s výskytem malárie, Chagasovy choroby nebo horečky Q, pobyt v zemích se zvýšeným výskytem infekčních nemocí (např. infekční žloutenky, aj.)

VYŠETŘENÍ ODEBRANÉ KRVE

Kromě vyplnění dotazníku pro dárce, laboratorní kontroly a vyšetření zdravotnickým pracovníkem (pohovor) vyšetřujeme každou krev odebranou k přípravě transfuzních přípravků (PBPC, lymfocyty, mononukleární buňky) na přítomnost známek infekce:

- HBV (žloutenka B)
- HCV (žloutenka C)
- HIV (původce AIDS)
- syfilis (lues, příjice)

I přes uvedený způsob vyšetření nejsme schopni zaručit příjemci krve naprostou bezpečnost (např. proto, že test může být založen na průkazu protilátek a dárci může „trvat“ několik týdnů, než protilátku po „nakažení“ vytvoří). Spolupráce s dárce a naprostá důvěra mají tedy zásadní význam. V případě nevyhovujících výsledků laboratorních vyšetření budete informováni.

Údaje o zdravotním stavu dárce uchováváme v jeho dokumentaci při zachování zásad lékařského tajemství.

II. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

Odběr krvetvorných buněk, lymfocytů a mononukleárních buněk ne zcela zdravému dárci

Odběr může poškodit ne zcela zdravého dárce, proto provádíme základní vyšetření, která slouží ke všeobecnému posouzení zdravotního stavu dárce.

Všechny abnormální nálezy jsou dárci oznámeny. Za dočasné nebo trvalé vyřazení z dárcovství odpovídá lékař Aferetického oddělení. O důvodech dočasného nebo trvalého vyřazení z dárcovství je dárce informován.

Nežádoucí reakce na odběr

Jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:

- krevní výron, modřina (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu), riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru
- celková reakce, mdloby, které jsou způsobeny ne dost rychlým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí.
- u přístrojových odběrů (kde je krev mimotělně míšena s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů apod.), pokud by nebyl vápník podán nebo rychlost odběru upravena, mohlo by dojít i k větším křečím; důležité je, aby dárce byl řádně poučen a hlásil již první příznaky (zcela výjimečně by mohlo dojít k podobným komplikacím i z jiných příčin, zásady jejich prevence i průběh jsou obdobné)

Všechn materiál používaný k vlastnímu odběru krve, krevních složek i k odběru krve k laboratornímu vyšetření je určen výhradně k jednorázovému použití.

ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU JAKÉKOLI KRVÍ PŘENOSNÉ INFEKCE NA DÁRCE NEHROZÍ!

III. PRÁVA DÁRCE

Dárce má právo:

- kdykoli změnit své rozhodnutí o darování buněk a odstoupit od odběru
- klást dotazy ohledně dárcovství buněk a okolností odběru
- na podrobné vysvětlení metody a typu odběru krve a/nebo jejich složek včetně možných rizik spojených s odběrem
- na podrobné vysvětlení důvodů, které brání darování buněk pro možné ohrožení zdravotního stavu dárce nebo možné ohrožení zdraví příjemce přípravku z nich vyrobeného
- vědět o způsobech předodběrového vyšetření (laboratorního a klinického) a o povinných vyšetřeních
- vědět, jaké jsou možnosti dalšího zpracování a využití buněk
- na informaci o tom, že odebraná krev a její složky budou použity uvedeným způsobem, jen pokud splní kritéria bezpečnosti a jakosti
- na informace o svém zdravotním stavu a výsledku povinných laboratorních vyšetření
- na soukromí při pohovoru s lékařem a během klinického vyšetření
- na ochranu před zneužitím jakýchkoliv informací týkajících se darování jeho buněk a jeho zdravotního stavu
- na informaci o uchovávání osobních dat a dalších údajů o zdravotním stavu a o jejich ochraně před zneužitím dle platných zákonů

Aferetické oddělení má konečnou odpovědnost za jakost a bezpečnost odebírané krve a krevních složek, proto má právo definitivně rozhodnout o přijetí či vyřazení dárce.